

ชุดการสอน เรื่อง พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ชุดที่ 1 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

รัชชชัย ยะธา
ครู ชำนาญการ

โรงเรียนแม่จันวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ชุดการสอน เรื่อง พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้จัดทำได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำชุดการสอน เพื่อให้เกิดความชัดเจนถูกต้องตามหลักวิชาการ ชุดการสอนมีทั้งหมด 5 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์
- ชุดที่ 2 พัฒนาการด้านการเมืองการปกครองสมัยรัตนโกสินทร์
- ชุดที่ 3 พัฒนาการด้านสังคมสมัยรัตนโกสินทร์
- ชุดที่ 4 พัฒนาการด้านเศรษฐกิจสมัยรัตนโกสินทร์
- ชุดที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์

ในแต่ละชุดการสอนนักเรียนสามารถนำไปศึกษาได้ด้วยตนเอง ผู้จัดทำขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อนครู และผู้เชี่ยวชาญ ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำในการจัดทำชุดการสอนชุดนี้ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าชุดการสอนชุดนี้จะนำมาซึ่งประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในรายวิชาประวัติศาสตร์และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ธวัชชัย ยะธา

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
คำชี้แจงสำหรับครู	1
คำชี้แจงสำหรับนักเรียน	2
สาระสำคัญ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้	3
แบบทดสอบก่อนเรียน	4
บัตรความรู้ เรื่อง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์	6
บัตรกิจกรรมที่ 1	25
บัตรกิจกรรมที่ 2	26
บัตรกิจกรรมที่ 3	27
บัตรกิจกรรมที่ 4	28
แบบทดสอบหลังเรียน	29
ภาคผนวก	31
แนวคำตอบบัตรกิจกรรมที่ 1	32
เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 2	33
เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 3	34
เฉลยบัตรกิจกรรมที่ 4	35
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน	36
เกณฑ์การประเมิน	37
บรรณานุกรม	38

คำชี้แจงสำหรับครู

ชุดการสอน เรื่อง พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลำดับขั้นตอนการใช้ดังนี้

1. ใช้ชุดการสอนประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. ก่อนใช้ชุดกิจกรรมให้ทดสอบก่อนเรียนเพื่อประเมินความรู้เบื้องต้นของผู้เรียน และให้ศึกษาคำแนะนำในการใช้ก่อน
3. ครูต้องเตรียมความพร้อมก่อนทำกิจกรรมทั้งวัสดุอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมและสถานที่สำหรับทำกิจกรรม
4. ให้นเวล่านักเรียนได้ศึกษาบัตรความรู้ก่อนทำกิจกรรม
5. นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมถือเป็นการเรียนรู้ระหว่างเรียน
6. เมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว นักเรียนต้องตรวจสอบและศึกษาผลที่ได้จากการทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน
7. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อประเมินความรู้หลังจากใช้ชุดกิจกรรม

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

ก่อนที่นักเรียนจะศึกษาชุดการสอนในเล่มนี้ ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรู้
2. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ ลงในกระดาษคำตอบ
3. นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่ดูเฉลยก่อนทำแบบทดสอบ
4. ศึกษาชุดการสอนตามขั้นตอน และทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ
5. ขณะที่ศึกษาชุดการสอน หากนักเรียนมีปัญหาหรือข้อสงสัยสามารถสอบถามขอคำปรึกษาครูผู้สอนได้ทันที
6. เมื่อศึกษาชุดการสอนจบแล้วให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน และตรวจคำตอบจากเฉลยท้ายเล่ม
7. นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบ รักษาเอกสารนี้ให้อยู่ในสภาพดี ไม่ขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในเอกสารและให้ส่งคืนตามเวลาที่กำหนด

ชุดการสอน

ชุดที่ 1 การสถาปนารัฐรัตนโกสินทร์

1. สาระสำคัญ

การศึกษาความเป็นมาของการสถาปนาราชวงศ์จักรีและการสถาปนากฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงเหตุผลในการย้ายราชธานีจากธนบุรีมาฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทย สมัยรัตนโกสินทร์ บทบาทของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติมีความสำคัญในการช่วยฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งยังช่วยให้เข้าใจพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์อีกด้วย

2. ตัวชี้วัด

ส 4.3 ม.3/1 วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่างๆ

ส 4.3 ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของการสถาปนาราชวงศ์จักรีและการสถาปนากฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทยได้
2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุผลในการย้ายราชธานีได้
3. วิเคราะห์และอธิบายปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ได้
4. นักเรียนวิเคราะห์และอธิบายบทบาทของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรได้
5. นักเรียนปฏิบัติตามคุณลักษณะด้านความใฝ่เรียนรู้ และรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดที่ 1 การสถาปนา

คำชี้แจง นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับหน้าข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว (10 คะแนน)

1. สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีเมื่อใด
 - ก. 6 เมษายน 2325
 - ข. 5 ธันวาคม 2482
 - ค. 12 สิงหาคม 2475
 - ง. 5 พฤษภาคม 2482
2. พระนามปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีคือข้อใด
 - ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
 - ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - ค. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - ง. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. เหตุผลสำคัญที่ทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาอยู่ฝั่งกรุงเทพมหานครคือข้อใด
 - ก. กรุงธนบุรีไม่อุดมสมบูรณ์
 - ข. กรุงธนบุรีมีที่ราบกว้างขวาง
 - ค. กรุงธนบุรีมีแม่น้ำไหลผ่านน้อย
 - ง. กรุงธนบุรีมีพื้นที่คับแคบ ขยายเมืองไม่ได้
4. ที่ตั้งราชธานีแห่งใหม่เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของคนกลุ่มใด
 - ก. ชุมชนชาวจีน
 - ข. ชุมชนชาวลาว
 - ค. ชุมชนชาวเขมร
 - ง. ชุมชนชาวมอญ

5. ในสมัยรัชกาลใดที่ทรงเปลี่ยนนามราชธานี “กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติย วิศวกรรมประสิทธิ์” เป็น “กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์”

- ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
- ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

6. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์มีความเจริญรุ่งเรือง

- ก. การตั้งราชธานีใกล้ปากแม่น้ำ
- ข. มีเส้นทางติดต่อกับต่างประเทศได้สะดวก
- ค. อยู่บนเส้นทางการค้าระหว่างจีนและญี่ปุ่น
- ง. เป็นเมืองท่าสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. เครื่องเทศกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญ
- ข. สงครามไทยพม่าสิ้นสุดลงเมื่อพม่าเสียเอกราชให้ฝรั่งเศส
- ค. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่มีการขยายอำนาจทางการเมือง
- ง. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นส่วนใหญ่เป็นการค้ากับจีนในระบบบรรณาการ

8. พระมหากษัตริย์พระองค์ใดทรงจัดระเบียบการปกครองสงฆ์สังคายนาพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

9. ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. เป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรม
- ข. ฟื้นฟูพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
- ค. ให้นางสนมเสื่อเวลาเข้าเฝ้าฯ
- ง. เกิดการปฏิรูปทางการเงิน

10. ประเทศไทยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 1 ในรัชสมัยใด

- ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ก. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

บัตรความรู้ เรื่อง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

การสถาปนาราชวงศ์จักรี

ภาพพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/19489-029851/

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ทรงได้รับการสนับสนุนจากขุนนางและไพร่ฟ้าประชาชนให้ปราบดาภิเษกขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2325 ภายหลังที่พระองค์ทรงปราบจลาจลในกรุงธนบุรีแล้วได้ทรงเห็นว่ากรุงธนบุรีไม่เหมาะสมที่จะเป็นราชธานีอีกต่อไป จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขุนนางคุมช่างและไพร่พลไปสร้างราชธานีแห่งใหม่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

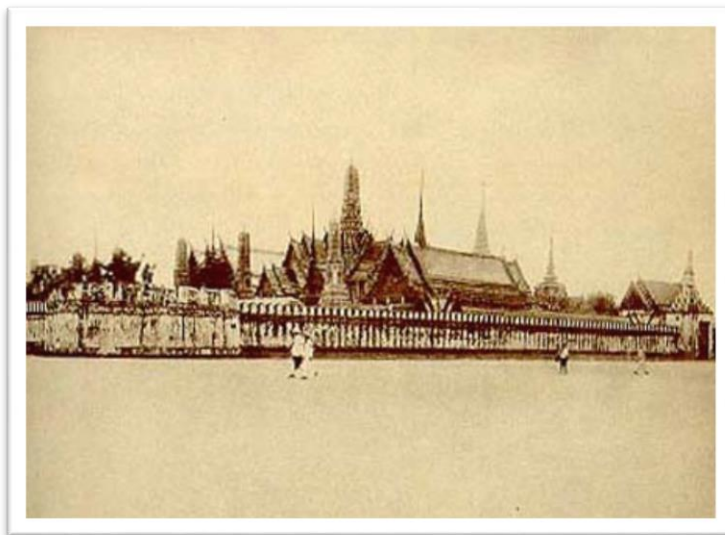

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกโดยสังเขปเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2325 ได้ทรงสถาปนาราชวงศ์จักรีขึ้นเนื่องจากทรงเคยมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาจักรีมาก่อน และได้สถาปนาพระราชวงศานุวงศ์ให้มีอิสริยยศดีตามพระราชประเพณีโดยทรงสถาปนาพระราชบิดาเป็นสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก องค์พระปฐมวงศ์ สถาปนาสมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าพระยาสุรสีห์พิชฌวัธราช (บุญมา) เป็นกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้า สถาปนาสมเด็จพระพี่นางเธอสองพระองค์เป็นเจ้าฟ้ากรมสมเด็จพระเทพสุดาวดีและเจ้าฟ้ากรมสมเด็จพระศรีสุदारักษ์ สถาปนาสมเด็จพระเจ้าหลานเธอพระยาสุรียอภัย (ทองอิน) เป็นเจ้าฟ้ากรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานพิมุขหรือวังหลัง

นอกจากนี้ยังทรงแต่งตั้งขุนนางที่ประกอบความดีความชอบประกอบด้วย อัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คืออัครสุนทรเสมียนตรา (สน) เป็นเจ้าพระยารัตนาพิพิธ สมุหนายกและพระยาเพชรบูรณ์ (ปลี) เป็นเจ้าพระยามหาเสนาสมุหพระกลาโหมและจตุสดมภ์ 4 ตำแหน่ง ได้โปรดเกล้าฯ ให้หลวงอินทราธิบดีสีหราชรองเมืองเป็นพระยายมราช กรมพระนครบาล เสนาบดีกรมเวียง พระยาธรรมมาธิกรณ์ (บุญรอด) เป็นเจ้าพระยาธรรมมาธิกรณ์เสนาบดีกรมวัง พระยาพิพัฒน์โกษา (สน) เป็นเจ้าพระยาพระคลังเสนาบดีกรมคลังและเจ้าพระยาพลเทพ (ปิ่น) เสนาบดีกรมนา รวมทั้งเหล่าขุนนางที่มีความดีความชอบอื่นๆ โปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองหรือรับพระราชทานยศตำแหน่งและบรรดาศักดิ์สูงขึ้น

การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีไทย

ภาพพระบรมมหาราชวังในอดีต

http://www.truelookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/24496-036460/

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์เป็นปฐมวงศ์จักรีแล้วทรงพิจารณาเห็นว่ากรุงธนบุรีไม่เหมาะสมที่จะเป็นราชธานีอีกต่อไปเนื่องจากมีพื้นที่คับแคบและขนานด้วยวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (วัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร) ทำให้ไม่สามารถขยายเมืองให้กว้างขวางได้ ประกอบกับทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยามีน้ำเซาะตลิ่งพังอยู่เสมอ ทั้งเมืองธนบุรีมีสภาพเป็นเมืองเอกแตกเพราะมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางเมืองเวลามีศึกสงครามจะเสียเปรียบข้าศึก การระวางรักษาเมืองทำได้ยาก พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายราชธานีมาอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาเพราะมีชัยภูมิที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันข้าศึก เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นหัวแหลมมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นปราการธรรมชาติทั้งทิศตะวันตกและทิศใต้หากชุดคลองทางทิศเหนือและทิศตะวันออกจะทำให้ราชธานีแห่งใหม่มีลำน้ำล้อมรอบเป็นคูเมืองสร้างความมั่นคงให้ราชธานีได้ นอกจากนี้ยังเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ราบกว้างขวางสามารถขยายตัวเมืองออกไปเพื่อสร้างราชธานีให้งดงามยิ่งใหญ่สมกับการเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรรัตนโกสินทร์

บริเวณที่จะสร้างราชธานีแห่งใหม่นี้ เดิมเป็นถิ่นอาศัยของชุมชนชาวจีน ภายใต้การดูแลของพระยาราชาศรัย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้ชุมชนชาวจีนย้ายไปสร้างบ้านเรือนในที่แห่งใหม่ ในระหว่างบริเวณคลองวัดสามปลื้มถึงคลองสำเพ็ง ต่อมาบริเวณนี้เรียกว่าสำเพ็ง พร้อมชดเชยค่าเสียหายให้

การสร้างพระนครแห่งใหม่ ได้ยึดแบบอย่างของพระราชวังหลวงในกรุงศรีอยุธยา ทั้งรูปแบบการก่อสร้างพระนครและการสร้างพระบรมมหาราชวัง เช่น สร้างพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามไว้ในเขตพระบรมมหาราชวังสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ เช่นเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ในพระราชวังกรุงศรีอยุธยา ในการก่อสร้างได้ใช้แรงงานจากการเกณฑ์ไพร่หลวงไพร่สมจากหัวเมืองต่างๆ รวมทั้งเชลยชาวเขมรและชาวลาว ในการนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อป้อมวิไชยเณรและกำแพงเมืองธนบุรีที่ตั้งอยู่ทางฝั่งปากตะวันออกเพื่อขยายพระนครให้กว้างออกไปและเพื่อป้องกันการโจมตีจากข้าศึกจึงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเป็นคูเมืองทางด้านทิศตะวันออกและทางทิศเหนือ โดยขุดคลองคูพระนครตั้งแต่บางลำพูมาออกแม่น้ำทางทิศใต้เหนือวัดสามปลื้มพระราชทานนามว่าคลองรอบกรุง และให้ขุดคลองตั้งแต่ปากคลองรอบกรุงทางใต้ไปจนถึงปากคลองด้านเหนือและโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลอด จากคลองคูเมืองเดิม 2 คลองออกไปบรรจบคลองรอบกรุงที่ขุดใหม่ นอกจากนี้ยังโปรดให้ขุดคลองใหญ่เหนือวัดสระเกศอีกคลองหนึ่ง พระราชทานนามว่าคลองมหานาค เป็นที่สำหรับประชาชนชาวพระนครได้ลงเรือเล่นเพลงเหมือนสมัยอยุธยา การขุดคลองดังกล่าวเป็นผลให้ราชธานีแห่งใหม่มีลำน้ำล้อมรอบเป็นคูเมืองนอกจากนี้ยังโปรดให้สร้างกำแพงพระนครและป้อมปราการรอบพระนครด้วย

การสร้างพระนครและพระบรมมหาราชวังเสร็จสิ้นใน พ.ศ. 2328 แล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอย่างเต็มแบบแผนโบราณราชประเพณีและจัดพิธีสมโภชพระนครพร้อมทั้งพระราชทานนามราชธานีแห่งใหม่ว่า “กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตน์ราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติยวิษณุกรรมประสิทธิ์” ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเปลี่ยนนามราชธานีเป็น “กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์”

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์

รัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นช่วงสมัยที่อาณาจักรไทยได้สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองมาจากสมัยอยุธยาและธนบุรี และมีการเสริมสร้างความมั่นคงและความเป็นปึกแผ่นสืบต่อมา ซึ่งส่งผลให้อาณาจักรไทยมีความเป็นเอกภาพ สามารถสร้างสรรค์ความเจริญได้ต่อเนื่องสืบถึงปัจจุบัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์มีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรือง ประกอบด้วย

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

อาณาจักรรัตนโกสินทร์ตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่อุดมสมบูรณ์ผู้คนสามารถดำรงชีวิตด้วยการเกษตรทั้งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และประมง เช่นเดียวกับอาณาจักรอยุธยา นอกจากนี้การตั้งราชธานีใกล้ปากแม่น้ำทำให้สามารถติดต่อค้าขายได้สะดวกทั้งการค้ากับดินแดนภายในซึ่งเป็นหัวเมืองในราชอาณาจักรและเมืองประเทศราชโดยใช้เส้นทางทางบกและทางน้ำตามแม่น้ำลำคลองต่างๆ ส่วนการค้าภายนอกนั้นส่วนใหญ่เป็นการค้าทางทะเลเพราะมีเส้นทางติดต่อกับต่างประเทศได้สะดวก นอกจากนี้กรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการปกครองของอาณาจักรยังมีฐานะเป็นเมืองท่าสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากที่ตั้งของกรุงรัตนโกสินทร์อยู่บนเส้นทางการค้าระหว่างจีนและอินเดีย จึงเป็นศูนย์รวมสินค้าต่างๆ ทำให้มีพ่อค้าต่างชาติทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออกเข้ามาติดต่อค้าขายและตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่น เช่น ชุมชนจีน ชุมชนแขก ชุมชนโปรตุเกส ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านต่างๆ

นอกจากนี้ ที่ตั้งของประเทศไทยยังมีส่วนในการช่วยดำรงความเป็นรัฐไม่ต้องตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกอีกด้วย กล่าวคือ ในช่วงที่ไทยถูกรุกรานจากลัทธิจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตก ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ไทยเปรียบเสมือนรัฐกันชนระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศส เนื่องจากประเทศไทยเป็นรัฐกึ่งกลางระหว่างเขตอำนาจของอังกฤษในพม่า มลายู และเขตอำนาจของฝรั่งเศสในเวียดนาม กัมพูชาและลาว ซึ่งเป็นผลดีกับไทย เนื่องจากทั้งสองชาติไม่ใช้กำลังห้ำหั่นยึดครองไทย เพราะเกรงว่าอาจต้องปะทะกับอีกฝ่าย

ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

อาณาจักรรัตนโกสินทร์ได้รับสืบทอดความเจริญรุ่งเรืองมาจากอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี รวมทั้งอาณาจักรอื่นๆ ที่เคยรุ่งเรืองอยู่ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันนี้ ทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี รูปแบบการปกครอง ศิลปกรรม เศรษฐกิจและการค้า โดยได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม ประกอบกับการมีกำลังไพร่พลเมืองจำนวนมาก เพราะบ้านเมืองมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น อยู่แล้ว ปัจจัยอื่นๆ ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลให้อาณาจักรรัตนโกสินทร์มีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองที่สำคัญ ได้แก่

1. ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์

สถาบันพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์มีความมั่นคงอย่างมาก เพราะสืบสันตติวงศ์ ต่อมาโดยไม่มีการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองเช่นในสมัยอยุธยาในอดีต ทำให้ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ มีเอกภาพและเสถียรภาพทางการเมืองการปกครอง ประกอบกับพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีทุก พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองโดยใช้คติธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักทศพิธราชธรรม จักรพรรดิราช และธรรมราชา รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมตามคติศาสนาพราหมณ์ เช่น พระราชพิธี บรมราชาภิเษก พิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ซึ่งส่งเสริมสถานภาพความเป็นสมมุติเทพและความมั่นคง ของสถาบันพระมหากษัตริย์ยิ่งขึ้น อันเป็นผลให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญด้านต่างๆ ได้อย่าง ต่อเนื่องสืบต่อจนถึงปัจจุบันนี้

2. การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

สมัยรัตนโกสินทร์การค้าระหว่างประเทศขยายตัวและเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้น ส่วนใหญ่เป็นการค้ากับจีนในระบบบรรณาการทั้งการค้าของราชสำนักพระ ราชวงศ์และขุนนางต่างๆ ดังปรากฏหลักฐานว่า เรือสินค้าจากไทยเดินทางไปค้าขายที่กวางตุ้งเป็น ประจำทุกปี รวมทั้งมีเรือพ่อค้าเอกชนจีนนำสินค้ามาค้าขายในไทยเป็นจำนวนมาก

ภายหลังจากไทยทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษใน พ.ศ. 2398 การค้ากับชาติตะวันตกได้ เจริญรุ่งเรือง ทำให้ข้าวกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม เช่น ขุดคลอง สร้างถนนและเส้นทางรถไฟ ซึ่งส่งผลให้การค้าขายตัวอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการปฏิรูป ทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การปรับปรุงระบบเงินตรา จัดตั้งธนาคาร รวมทั้งปฏิรูปทางการคลังใน สมัยรัชกาลที่ 5 และการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสืบมาถึงปัจจุบัน

การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศยังเป็นผลให้ไทยรับความเจริญทางวิทยาการด้าน ต่างๆ เช่น การแพทย์และสาธารณสุข การศึกษาตามแบบตะวันตก นับเป็นรากฐานสำคัญให้ไทย สามารถปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การขยายอำนาจทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของอาณาจักรและการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตกทำให้สามารถรักษาเอกราชของชาติไว้ได้

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไทยได้ขยายอำนาจทางการเมืองไปยังดินแดนข้างเคียงและทำสงครามเพื่อป้องกันราชอาณาจักรกับพม่าหลายครั้งซึ่งทัพไทยสามารถขับไล่ทัพพม่าออกไปได้ทุกครั้ง สงครามกับพม่าสิ้นสุดลงเมื่อพม่าเสียเอกราชให้แก่อังกฤษ

- **ทางด้านตะวันตก** ไทยยกทัพไปยึดเมืองมะริด ทวาย และตะนาวศรี
- **ทางเหนือ** ทัพไทยได้ทำศึกกับพม่าเพื่อป้องกันเมืองเชียงใหม่และลำปางไว้ได้และช่วยให้อาณาจักรล้านนาสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็งขึ้นมาใหม่
- **ทางตะวันออก** ได้ลาวและเขมรเป็นเมืองประเทศราชของไทย สงครามทางด้านตะวันออกนี้สิ้นสุดลงเมื่อฝรั่งเศสขยายอำนาจครอบคลุมญวน เขมร และลาว
- **ทางใต้** หัวเมืองมลายูได้เป็นประเทศราชของไทยจนกระทั่งอังกฤษเข้ามามีอิทธิพลในหัวเมืองมลายู

การขยายอำนาจทางการเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นผลให้อาณาจักรไทยมีความมั่นคงและเป็นปึกแผ่นสืบต่อมาจนถึงสมัยจักรวรรดินิยมซึ่งเป็นช่วงสมัยที่ชาติตะวันตกขยายอำนาจเข้ามาครอบครองดินแดนต่างๆ ในเอเชีย ซึ่งไทยต้องปรับตัวเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในอาณาจักรและปฏิรูปประเทศทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้ไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่รักษาเอกราชไว้ได้สืบจนถึงปัจจุบันนี้

4. ลักษณะของสังคมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความสงบสุข ผู้คนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน แม้จะมีคนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา มาอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่พระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์ชนทุกศาสนาและทุกเชื้อชาติอย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนในสังคม ทำให้สามารถพัฒนาความเจริญทางด้านต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

บทบาทของพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีต่อความมั่นคง และเจริญรุ่งเรืองของไทย

พระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรี

<http://chaoprayanews.com/blog/article/2012/07/12>

พระมหากษัตริย์ไทยไทยในราชวงศ์จักรีทุกพระองค์มีพระมหากรุณาธิคุณต่อบ้านเมือง
ทางด้านต่างๆ หลายประการเพื่อให้บ้านเมืองเป็นปึกแผ่นมั่นคงทั้งด้านอาณาจักรและศาสนจักร
รวมทั้งการสร้างสรรค์ความเจริญด้านศิลปวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองสืบ
มาถึงปัจจุบันนี้

ภาพรัชกาลที่ 1

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi-1>

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

รัชกาลที่ 1 แห่งราชวงศ์จักรีได้ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นราชธานีแห่งใหม่ที่ตั้งงามดังเช่นกรุงศรีอยุธยาในอดีต เป็นการบำรุงขวัญของราษฎรและแสดงถึงความมั่นคงของอาณาจักรทางด้านพระพุทธศาสนาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบวินัยและการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นระเบียบแบบแผนยิ่งขึ้น มีการส่งคายนามพระไตรปิฎกที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นการส่งคายนามพระไตรปิฎกครั้งที่ 9 ในวงการพระพุทธศาสนา และโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูพระราชพิธีสำคัญต่างๆ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ทางด้านการปกครองโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมและตรวจชำระกฎหมายที่ใช้มาตั้งแต่สมัยอยุธยา เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งใช้เป็นหลักในการปกครองบ้านเมืองสืบต่อมาจนถึงรัชกาลที่ 5

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและสมเด็จพระบรมราชเจ้ามหาสุรสิงหนาททรงนำทัพปกป้องรักษาบ้านเมืองให้พ้นจากการรุกรานของกองทัพพม่าได้ทุกครั้งและได้ทรงขยายอาณาเขตให้กว้างขวาง ดินแดนเขมร ลาว ล้านนา และหัวเมืองมลายูได้ตกเป็นประเทศราชของไทย

ภาพรัชกาลที่ 2

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi2>

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

รัชกาลที่ 2 เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ พม่าได้ยกทัพมาตีเมืองตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่งและถลาง แต่กองทัพไทยก็สามารถขับไล่พม่าออกไปได้ พระองค์ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โปรดเกล้าฯ ให้สังคายนาบทสวดมนต์แปลพระปริตรออกเป็นภาษาไทย ให้จัดพระราชพิธีวิสาขบูชาเป็นครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์และแต่งตั้งพระสงฆ์ไทยเป็นสมณทูตไปลังกาเพื่อรื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนา

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีพระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณกรรมและสถาปัตยกรรม ดังเช่น พระราชานิพนธ์บทละครเรื่องอิเหนา ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นยอดแห่งกลอนบทละคร งานแกะสลักบานประตูวิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม งานปั้นหุ่นพระพักตร์พระประธานในวัดอรุณราชวราราม ผลงานฝีพระหัตถ์เหล่านี้ นับเป็นสมบัติชาติที่ทรงคุณค่า ในสมัยของพระองค์ถือเป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์

ภาพรัชกาลที่ 3

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi3>

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 3 ทรงส่งเสริมและสนับสนุนการค้ากับต่างประเทศโดยเฉพาะจีนและได้ทำสนธิสัญญาการค้ากับชาติตะวันตก ทำให้การค้าขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเศรษฐกิจของไทยมีความมั่นคงในรัชกาลนี้ไทยต้องทำสงครามกับญวนเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ในเขมรนานกว่า 14 ปี และโปรดเกล้าฯ ให้สร้างและพัฒนาเรือรบและอาวุธ สร้างป้อมปราการและขุดคลองเพื่อใช้เป็นเส้นทาง การรบและการคมนาคม เพื่อความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมือง

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างมาก ทรงสร้างวัดและบูรณะวัดต่างๆ อย่างวิจิตรงดงาม ทรงส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมให้แพร่หลายและไม่ขัดขวางการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของพวกมิชชันนารี

ภาพรัชกาลที่ 4

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi4>

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 4 ทรงริเริ่มการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก ทรงยกเลิกประเพณี ล้าสมัยที่ไม่เป็นธรรมต่อราษฎร ทรงรับแนวคิดตะวันตกที่จะเสริมสร้างบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า โปรตเกล้าฯ ให้ขุนนางสวมเสื้อเวลาเข้าเฝ้าฯ ให้ผู้ที่เดือดร้อนถวายฎีกาได้ พระราชทานเสรีภาพ แก่ประชาชนในการนับถือศาสนา ทรงส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาและวิทยาการก้าวหน้าของชาติ ตะวันตก ทรงให้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) กับอังกฤษและอีกหลายชาติในเวลาต่อมา เป็นการเริ่มต้นการค้าเสรีของไทย เป็นผลให้การค้ากับชาติตะวันตกรุ่งเรืองขึ้น โปรตเกล้าฯ ให้มีการ ผลิตเหรียญเงินแบบใหม่แทนเงินพดด้วงที่ชำรุดแต่เดิม มีการตัดถนนในกรุงเทพฯ และคลองสายต่างๆ เพื่อประโยชน์ทางการเพาะปลูกและการคมนาคม

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกษัตริย์ที่มีความคิดก้าวหน้า ทรงมีความ เชี่ยวชาญทางด้านดาราศาสตร์ ทรงคำนวณการเกิดจันทรุปราคาและสุริยุปราคาได้อย่างแม่นยำ เป็นที่ยอมรับของชาวตะวันตก ทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญานามว่า บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย

ภาพรัชกาลที่ 5

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi5>

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปประเทศเพื่อให้ไทยเป็นประเทศที่ทันสมัยตามแบบตะวันตกและเพื่อรักษาเอกราชของประเทศ โดยทรงเริ่มการปฏิรูปทางการเงิน ทรงตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์เพื่อจัดเก็บภาษีให้เป็นระบบ ทรงยกเลิกทาสและระบบไพร่ เพื่อให้ราษฎรมีอิสรภาพและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ทรงปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีความรู้และเป็นการผลิตคนเข้ารับราชการ ทรงปฏิรูปการปกครองทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ปฏิรูปการศาลและกฎหมายเพื่อให้ระบบกฎหมายเป็นไปตามแบบสากลอันจะนำไปสู่การยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่ไทยต้องเสียให้กับประเทศมหาอำนาจตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ในยุคสมัยจักรวรรดินิยมตะวันตกเริ่มคุกคามดินแดนไทย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินวิโทศบายหลายประการเพื่อรักษาเอกราชของชาติ เช่น การยอมเสียดินแดนส่วนน้อยเพื่อรักษาดินแดนไทยส่วนใหญ่ไว้ การเสด็จประพาสต่างประเทศ เพื่อแสวงหาพันธมิตรเพื่อให้รับรองเอกราชของไทย ซึ่งเป็นผลให้ประชาชนชาวไทยถวายพระราชสมัญญานามว่า สมเด็จพระปิยมหาราช

ภาพรัชกาลที่ 6

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi-6>

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 6 ทรงส่งเสริมให้คนไทยมีสำนึกในเรื่องชาตินิยม ทรงตั้งกองเสือป่าเพื่อร่วมสนับสนุนทหารและตำรวจดูแลบ้านเมือง ทรงนำประเทศเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อได้รับชัยชนะได้ทรงขอแก้ไขสนธิสัญญาที่ไทยเสียเปรียบกับชาติตะวันตก

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุงประเทศทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น โปรดเกล้าฯ ให้คนไทยมีนามสกุล ใช้คำนำหน้าเด็ก สตรี บุรุษ การใช้พุทธศักราชและการให้เยาวชนไทยรับการศึกษาภาคบังคับ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระปรีชาสามารถด้านอักษรศาสตร์ มีพระราชนิพนธ์มากมาย พสกนิกรชาวไทยจึงได้ถวายพระราชสมัญญานามว่า พระมหาธีรราชเจ้า

ภาพรัชกาลที่ 7

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi-7>

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

รัชกาลที่ 7 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และเป็นพระองค์แรกในระบอบประชาธิปไตย โดยได้ทรงเตรียมการพระราชทานการปกครองระบบรัฐสภา แต่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรเสียก่อน ได้พระราชทานธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้ใช้เป็นหลักในการปกครองบ้านเมือง ต่อมาเมื่อทรงเห็นว่าการปกครองในเวลานั้นไม่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างที่ควรจะเป็นจึงทรงสละราชสมบัติ

ภาพรัชกาลที่ 8

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi-8>

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

รัชกาลที่ 8 ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในประเทศไทย ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง พระองค์ได้ประกอบพระราชกรณียกิจหลายด้านที่สำคัญคือ การเสด็จรับสวนสนามจาก กองทัพสัมพันธมิตร ทรงเยี่ยมพสกนิกรในจังหวัดต่างๆ เสด็จประพาสสำเพ็งเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ และความสามัคคี

ภาพรัชกาลที่ 9

<https://sites.google.com/site/tertgyhujio/rachkal-thi-9>

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ

รัชกาลที่ 9 ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจหลายประการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรทั่วราชอาณาจักรและได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในทุกๆ ภาคของประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาการประกอบอาชีพของราษฎรในที่ก้นดงต่างๆ รวมทั้งการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้หน่วยงานทั้งในประเทศและนอกประเทศทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลและประกาศเกียรติคุณสำหรับผลงานที่พระองค์ประดิษฐ์คิดค้น เช่น กังหันน้ำชัยพัฒนา โครงการฝนหลวง หุ่นแฝก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง พระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย

ภาพรัชกาลที่ 10

<http://www.innnews.co.th/shownews/show?newscode=806477>

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

รัชกาลที่ 10 แห่งราชวงศ์จักรี เสด็จขึ้นทรงราชย์เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์เดียวในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สรุปการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

ในปลายสมัยธนบุรี เกิดการจลาจลขึ้นในเมืองหลวง ทำให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ซึ่งเป็นแม่ทัพใหญ่และสมุหนายกในขณะนั้น ได้แก้ไขวิกฤตการณ์ในธนบุรีจนสงบลงแล้ว ชุนนาง ข้าราชการ และอาณาราษฎร์ได้พร้อมกันอัญเชิญพระองค์ให้ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2325 มีพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในระยะแรกพระองค์ทรงประทับในพระราชวังเดิมเป็นการชั่วคราวแต่ด้วยราชวังเดิมคับแคบ และไม่สามารถขยายอาณาเขตได้พระองค์จึงได้ทรงย้ายราชธานีจากธนบุรีข้ามไปอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา อันเป็นที่ตั้งของพระบรมมหาราชวังในปัจจุบัน

บัตรกิจกรรมที่ 1 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง นักเรียนสรุปความเป็นมาของการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์จากบัตรความรู้
(10 คะแนน)

ภาพถ่ายพระบรมมหาราชวังกรุงรัตนโกสินทร์

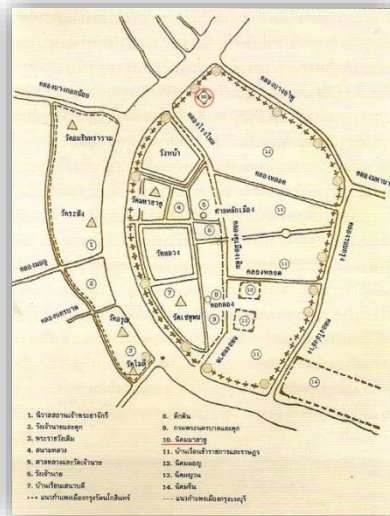
Blank area for student response with horizontal dotted lines for writing.

บัตรกิจกรรมที่ 2 การสถาปนารกรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง นักเรียนอธิบายเหตุผลของการเลือกกรุงเทพมหานครเป็นราชธานีและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (10 คะแนน)

ภาพแผนผังแนวคลองและกำแพงกรุงรัตนโกสินทร์

เหตุผลของการเลือกกรุงเทพมหานครเป็นราชธานี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ
สมัยรัตนโกสินทร์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดที่ 1 การสถาปนารกรุงรัตนโกสินทร์

บัตริยกรรมที่ 3 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ช่วยภูมิของราชธานีและผลที่เกิดขึ้นลงตาราง (10 คะแนน)

1. การเลือกที่ตั้งใกล้ปากอ่าว

ส่งผลต่อคนสมัยนั้นอย่างไร	ส่งผลถึงคนสมัยนี้อย่างไร
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

2. การขุดคลองรอบกรุง

ส่งผลต่อคนสมัยนั้นอย่างไร	ส่งผลถึงคนสมัยนี้อย่างไร
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

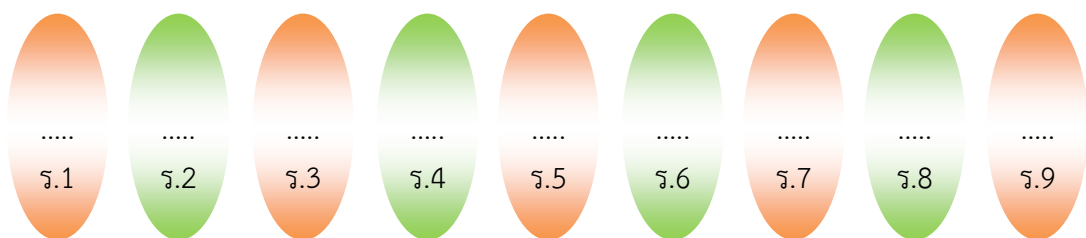
บัตรกิจกรรมที่ 4 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ข้อที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรีโดย
เติมตัวอักษรลงในแผนภาพ (10 คะแนน)

- ก. ทรงเป็นศิลปินผู้เชี่ยวชาญศิลปกรรมไทยหลายด้าน
- ข. ทรงมีพระปรีชาสามารถด้านการค้าขายกับต่างประเทศ
- ค. ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจให้ประชาชนชาวไทยในขณะที่ตกอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2
- ง. เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย
- จ. พระราชทานปรีชาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทย
- ฉ. ทรงตั้งกองเสือป่าเพื่อเป็นกองหนุนทหารและตำรวจในยามคับขัน
- ช. ทรงยกเลิกระบบไพร่ เลิกทาส ให้ราษฎรมีอิสระเป็นไทแก่ตัว
- ซ. ทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2398
- ณ. ทรงจัดระเบียบการปกครองสงฆ์ สักคายนามพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง

ปัจจุบันนักเรียนอยู่ในสมัยพระมหากษัตริย์พระองค์ใด

.....

แบบทดสอบหลังเรียน

ชุดที่ 1 การสถาปนา

คำชี้แจง นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับหน้าข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว (10 คะแนน)

1. สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีเมื่อใด
 - ก. 6 เมษายน 2325
 - ข. 5 ธันวาคม 2482
 - ค. 12 สิงหาคม 2475
 - ง. 5 พฤษภาคม 2482
2. พระนามปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีคือข้อใด
 - ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
 - ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - ค. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - ง. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. เหตุผลสำคัญที่ทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมาอยู่ฝั่งกรุงเทพมหานครคือข้อใด
 - ก. กรุงธนบุรีไม่อุดมสมบูรณ์
 - ข. กรุงธนบุรีมีที่ราบกว้างขวาง
 - ค. กรุงธนบุรีมีแม่น้ำไหลผ่านน้อย
 - ง. กรุงธนบุรีมีพื้นที่คับแคบ ขยายเมืองไม่ได้
4. ที่ตั้งราชธานีแห่งใหม่เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของคนกลุ่มใด
 - ก. ชุมชนชาวจีน
 - ข. ชุมชนชาวลาว
 - ค. ชุมชนชาวเขมร
 - ง. ชุมชนชาวมอญ

5. ในสมัยรัชกาลใดที่ทรงเปลี่ยนนามราชธานี “กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถาน อมรพิมานอวตารสถิต สักกะทัตติย วิศวกรรมประสิทธิ์” เป็น “กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์”

- ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
- ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

6. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์มีความเจริญรุ่งเรือง

- ก. การตั้งราชธานีใกล้ปากแม่น้ำ
- ข. มีเส้นทางติดต่อกับต่างประเทศได้สะดวก
- ค. อยู่บนเส้นทางการค้าระหว่างจีนและญี่ปุ่น
- ง. เป็นเมืองท่าสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

7. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับรัตนโกสินทร์ตอนต้น

- ก. เครื่องเทศกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญ
- ข. สงครามไทยพม่าสิ้นสุดลงเมื่อพม่าเสียเอกราชให้ฝรั่งเศส
- ค. ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่มีการขยายอำนาจทางการเมือง
- ง. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นส่วนใหญ่เป็นการค้ากับจีนในระบบบรรณาการ

8. พระมหากษัตริย์พระองค์ใดทรงจัดระเบียบการปกครองสงฆ์สังคายนาพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง

- ก. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ข. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

9. ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. เป็นยุคทองแห่งวรรณกรรมและศิลปกรรม
- ข. ฟื้นฟูพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
- ค. ให้นางสนมเสื่อเวลาเข้าเฝ้าฯ
- ง. เกิดการปฏิรูปทางการเงิน

10. ประเทศไทยเข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 1 ในรัชสมัยใด

- ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ก. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ค. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ง. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

แนวคำตอบ

บัตรกิจกรรมที่ 1 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง นักเรียนสรุปความเป็นมาของการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์จากบัตรความรู้ (10 คะแนน)

ภาพถ่ายพระบรมมหาราชวังกรุงรัตนโกสินทร์

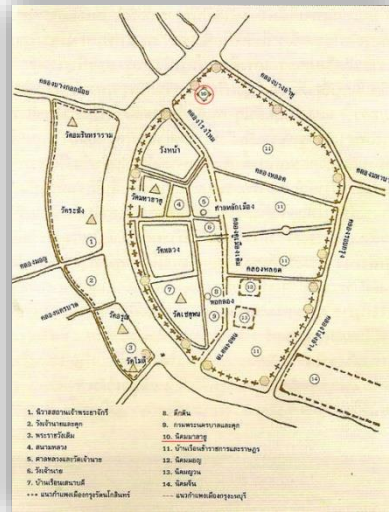
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) ทรงได้รับการสนับสนุนจากขุนนางและไพร่ฟ้าประชาชนให้ปราบดาภิเษกขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2325 ภายหลังที่พระองค์ทรงปราบจลาจลในกรุงธนบุรีและทรงย้ายราชธานีจากกรุงธนบุรีมายังฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นที่ตั้งของกรุงรัตนโกสินทร์มาจนถึงปัจจุบัน
(ตามดุลยพินิจของครูผู้สอน)

เฉลย

บัตรกิจกรรมที่ 2 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง นักเรียนอธิบายเหตุผลของการเลือกกรุงเทพมหานครเป็นราชธานีและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ (10 คะแนน)

ภาพแผนผังแนวคลองและกำแพงกรุงรัตนโกสินทร์

เหตุผลของการเลือกกรุงเทพมหานครเป็นราชธานี

1. พระราชวังเดิมที่กรุงธนบุรีคับแคบทำให้ไม่สามารถขยายพระราชวังออกไปได้
2. กรุงธนบุรีมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางเมือง จึงเป็นเมืองเอกแต่ทำให้ยากต่อการป้องกันข้าศึก
3. กรุงเทพมหานครมีน้ำล้อมรอบเป็นคูเมืองมีชัยภูมิเหมาะแก่การป้องกันข้าศึกเป็นอย่างดี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ สมัยรัตนโกสินทร์

1. ที่ตั้งของกรุงรัตนโกสินทร์มีชัยภูมิที่เหมาะสมทั้งทางด้านยุทธศาสตร์
2. กรุงรัตนโกสินทร์เป็นบริเวณที่ราบลุ่มอันอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก
3. กรุงรัตนโกสินทร์ตั้งอยู่ใกล้ปากอ่าวไทยเหมาะสมเป็นเมืองท่าติดต่อค้าขายทางทะเลกับต่างชาติได้สะดวก
4. รัตนโกสินทร์ได้สืบทอดความเจริญทางด้านต่างๆ สืบเนื่องมาจากสมัยอยุธยาและธนบุรี
5. พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีพระปรีชาสามารถในการปกครองดูแลประเทศและราษฎรให้มีความสุขและร่มเย็น

เฉลย

บัตรกิจกรรมที่ 3 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ช่วยภูมิของราชธานีและผลที่เกิดขึ้นลงตาราง (10 คะแนน)

1. การเลือกที่ตั้งใกล้ปากอ่าว

ส่งผลกระทบต่อคนสมัยนั้นอย่างไร	ส่งผลถึงคนสมัยนี้อย่างไร
ค้าขายทางทะเลกับต่างประเทศ	เป็นที่ตั้งของท่าเรือขนส่งสินค้าไปต่างประเทศ

2. การขุดคลองรอบกรุง

ส่งผลกระทบต่อคนสมัยนั้นอย่างไร	ส่งผลถึงคนสมัยนี้อย่างไร
1. เป็นปราการป้องกันข้าศึกมารุกราน 2. ใช้เดินทาง	1. ใช้เป็นเส้นทางระบายน้ำ 2. ใช้เดินทางบางเส้นทาง

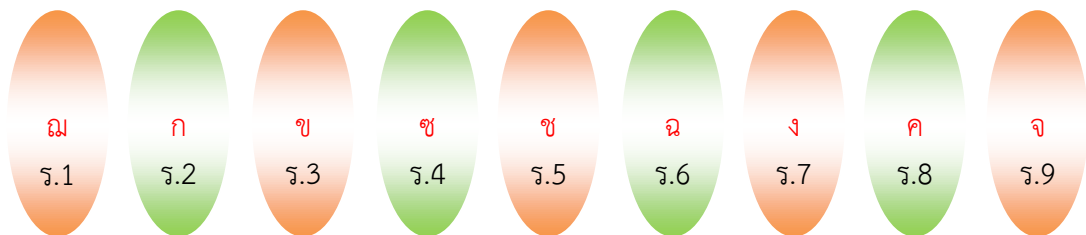
บัตรกิจกรรมที่ 4 การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

คำชี้แจง ให้นักเรียนจับคู่ข้อที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรีโดย
เติมตัวอักษรลงในแผนภาพ (10 คะแนน)

- ก. ทรงเป็นศิลปินผู้เชี่ยวชาญศิลปกรรมไทยหลายด้าน
- ข. ทรงมีพระปรีชาสามารถด้านการค้าขายกับต่างประเทศ
- ค. ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจให้ประชาชนชาวไทยในขณะที่ยกอยู่ในภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2
- ง. เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย
- จ. พระราชทานปรีชาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทย
- ฉ. ทรงตั้งกองเสือป่าเพื่อเป็นกองหนุนทหารและตำรวจในยามคับขัน
- ช. ทรงยกเลิกระบบไพร่ เลิกทาส ให้ราษฎรมีอิสระเป็นไทแก่ตัว
- ซ. ทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษเมื่อ พ.ศ. 2398
- ณ. ทรงจัดระเบียบการปกครองสงฆ์ สักคายนาวพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง

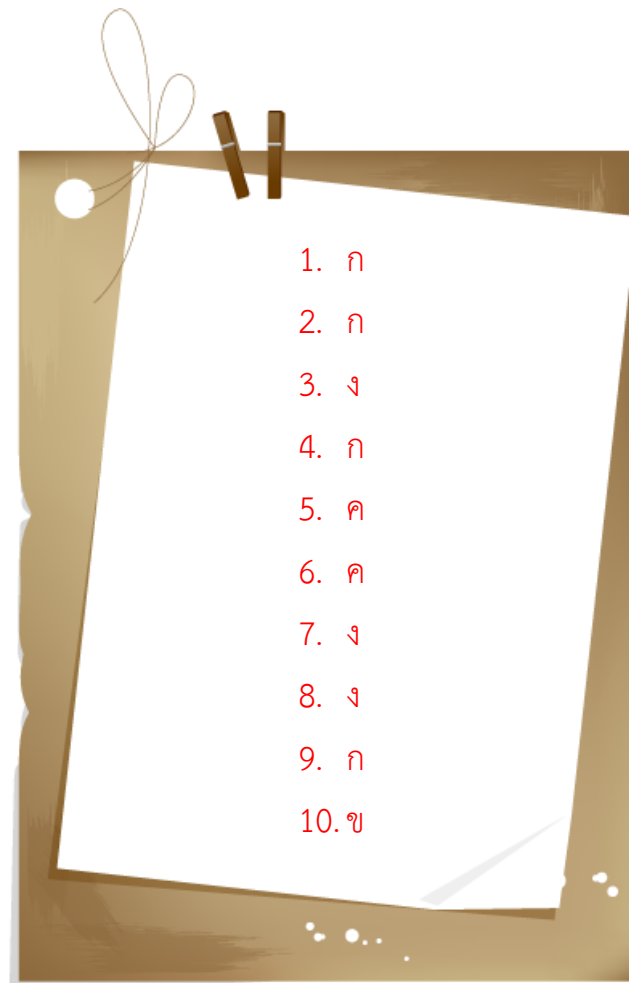
ปัจจุบันนักเรียนอยู่ในสมัยพระมหากษัตริย์พระองค์ใด

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

แบบทดสอบ การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์

เกณฑ์การประเมิน

เมื่อนักเรียนได้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ศึกษาในชุดการสอน ทำแบบฝึกหัดและทำแบบทดสอบหลังเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำผลจากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบค่าตามเกณฑ์การประเมิน เพื่อเป็นการวัดพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง ดังนี้

1. เมื่อทำแบบทดสอบก่อนเรียนแล้วได้คะแนนมากกว่าการทำแบบทดสอบหลังเรียน หากยังไม่เข้าใจเนื้อหาสาระ ควรกลับไปทบทวนศึกษาชุดการสอนใหม่อีกครั้ง

2. เมื่อทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนมากกว่าแบบทดสอบก่อนเรียนแสดงว่ามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระในระดับหนึ่ง แต่จะมากในระดับใดต้องดูระดับคะแนนจากผลการประเมินและวัดค่าความเข้าใจ ดังนี้

ได้คะแนน 9 – 10 ผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์ในระดับ ดีมาก

ได้คะแนน 7 – 8 ผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์ในระดับ ดี

ได้คะแนน 5 – 6 ผลการประเมิน ผ่านเกณฑ์ในระดับ พอใช้

ได้คะแนน ต่ำกว่า 5 ผลการประเมิน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน นักเรียนควรกลับไปศึกษาชุดการสอนใหม่อีกครั้ง เพื่อจะได้เข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ณรงค์ พ่วงพิศ และคนอื่นๆ. หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท, 2555.
- ธีระ นุชเปี่ยม. หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : แม็คเ็ดดูเคชั่น, 2557.
- ฝ่ายวิชาการบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด. คู่มือครู ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอมพันธ์, 2557.
- ไพฑูรย์ มีกุล และคนอื่นๆ. หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2554.
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, สำนัก. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ . (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.thaigoodview.com/library/contest2553/type2/social03/28/01con.htm>, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2558.
- พระปฐมบรมราชวาทจากรั้วกรุงรัตนโกสินทร์. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.cult.go.th/thai/index.php?option=com_content&view=article&id=1797:2012-04-04-11-01-54&catid=37:articles&Itemid=354, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2558.

